

Vrijdag

Aanleiding en adviesvraag

Naar aanleiding van ons rapport *Evalueren en vooruit kijken* heeft de gemeente Groningen aan cultuurcentrum Vrijdag (voorheen Centrum voor de Kunsten Groningen) gevraagd vóór 1 juli 2014 een beleidsvisie en uitgewerkt bedrijfsplan aan te leveren. De gemeente heeft de Kunstraad gevraagd over deze documenten te adviseren. De gemeente vraagt de Kunstraad de plannen te bezien in relatie tot de gemeentelijke cultuurnota 2013-2016 en hierbij speciaal oog te hebben voor:

- op welke wijze de samenwerking met partners binnen en buiten de cultuurnota wordt gewaarborgd;
- in hoeverre de gemeentelijke gelden daadwerkelijk worden ingezet voor de gemeentelijke doelen (cultuurdeelname en -educatie, vooral voor burgers voor wie dit minder vanzelfsprekend is).

Met de directie van Vrijdag is afgesproken dat op hoofdlijnen wordt aangegeven wat de veranderde inzet van Cultuur Educatie Stad kan zijn in relatie tot de actuele uitdagingen op het gebied van cultuureducatie. Een meer uitgewerkte versie hiervan wordt de Kunstraad ter beoordeling aangeleverd na de zomer van 2014.

Aanpak

De aangeleverde documenten zijn beoordeeld door een commissie van onafhankelijke deskundigen. Daarnaast is er een gesprek gevoerd met Vrijdag om het plan toe te lichten en voor de commissie om vragen te stellen. De commissie bestond uit:

- Suzanne Leclaire-Noteborn, zelfstandig adviseur, voorzitter commissies Ouderen en Flankerend beleid cultuureducatie bij Fonds Cultuurparticipatie, voorheen directeur Pier-K.
- Jeffrey Meulman, Directeur Nederlands Theater Festival en Amsterdam Fringe Festival, voorheen Festival aan de Werf en Stadsschouwburg Groningen.

Beide adviseurs waren ook betrokken bij het eerder genoemde evaluatietraject. Hans van Maanen, emeritus hoogleraar RUG, voorzitter bestuur Kunstraad, was als gespreksleider bij het gesprek met Vrijdag aanwezig en droeg zorg voor de verbinding met het bestuur van de Kunstraad. Ebrien den Engelsman vervulde de rol van projectsecretaris. Het bestuur van de Kunstraad stelde de rapportage vast.

Plan Vrijdag

Vrijdag formuleert de doelstellingen voor de jaren 2015-2016 als volgt:

- ontwikkelen passend aanbod voor iedereen op elk moment van zijn culturele loopbaan;
- vervullen regiefunctie wat betreft amateurkunst in stad en provincie;
- eigentijds beleid op het gebied van cultuureducatie.

In het plan worden deze doelstellingen uitgewerkt in de lijnen Doen, Kijken en luisteren en Amateurkunst en cultuureducatie (Cultuur in Groningen). De komende jaren wil Vrijdag actief samenwerken met zowel culturele als maatschappelijke partners om deze doelstellingen te bereiken. Met de culturele organisaties wil Vrijdag de samenwerking aanhalen en verstevigen. Vrijdag ziet daar de kans om een brugfunctie te vervullen tussen amateurs en professionals en de verbinding te maken tussen amateurkunst en cultuureducatie. Nieuw is de samenwerking die Vrijdag zoekt met maatschappelijke organisaties. Zo heeft Vrijdag verkennende gesprekken gevoerd met Lentis op het gebied van dagbesteding, met Stavoor als het gaat om inburgering, met Groningen Plus op het gebied van ouderenparticipatie, maar ook met organisaties als het Universitair Medisch Centrum of met organisaties voor verstandelijk gehandicapten. Vrijdag ziet hierin een bevestiging dat er interessante kansen liggen, namelijk deelname aan cultuur mogelijk maken voor kwetsbare groepen in de samenleving. Om deze kwetsbare groepen te bereiken wordt een eigen fonds in het leven geroepen dat de bestaande kortingsregelingen vervangt.

Ook intern heeft Vrijdag ambitie. Met de fusie hebben de medewerkers een nieuwe plek gekregen in de organisatie en zijn afspraken gemaakt over ontwikkeltrajecten. Door de introductie van nieuwe educatievormen zullen vaardigheden van docenten verder ontwikkeld worden. Op managementniveau wordt ingezet op planmatiger, efficiënter en resultaat gericht werken. Daarnaast wordt binnen de nieuwe wet- en regelgeving gericht beleid ontwikkeld voor de inzet van ZZP'ers en een flexibele inzet van personeel. In de nieuwe organisatie wordt geen onderscheid meer gemaakt in kunstdisciplines maar is gekozen voor een structuur die aansluit bij de vraag van de klant. Programma 1 richt zich op activiteiten voor individuen en programma 2 op activiteiten voor groepen. Verder is de organisatie versterkt op het gebied van Onderzoek & Ontwikkeling, PR & Marketing en Personeel en Organisatie.

Vrijdag vindt het werken in drie gebouwen niet efficiënt. Om de ambities op termijn waar te kunnen maken is het volgens Vrijdag nodig om de hele organisatie onder één dak te huisvesten. Vrijdag wil dat hierover eind 2015 besluitvorming heeft plaatsgevonden en zoekt daarnaast ook naar digitale en mobiele vormen van activiteitenaanbod (in de wijken).

Vrijdag zal het plan op basis van de bevindingen van de Kunstraad en het gesprek met de gemeente verder aanpassen. Vaststelling van het plan in de Raad van Toezicht is voorzien in oktober 2014.

Bevindingen

De Kunstraad heeft waardering voor het plan dat Vrijdag heeft opgesteld. Uit het plan spreekt ambitie en het plan geeft een beeld waar de instelling op korte en lange termijn naar toe wil. De Kunstraad is positief over de ambities ten aanzien van de culturele loopbaan en het accent op nieuwe werkvormen (kortdurende, flexibele programmering en online aanbod) alsmede de samenwerking met maatschappelijke organisaties in het bereiken van nieuwe doelgroepen. Ook het aantrekken van inspirerende mensen van buiten, zoals Merlijn Twaalfhoven, voor het ontwikkelen van een nieuwe aanpak en werkwijze op het gebied van muziekeducatie, vindt de Kunstraad een goede stap.

De Kunstraad is wel van mening dat nog een inhoudelijke verdiepingsslag nodig is. Het plan rust nog teveel op algemene voornemens, die vragen om een nadere uitwerking in concrete doelen en SMART geformuleerde activiteitenplannen voor 2015 en 2016 inclusief heldere prestatie-indicatoren. De Kunstraad beseft dat het gezien de korte termijn waarop dit plan gevraagd werd, niet mogelijk was om deze verdiepingsslag al te maken. We denken echter dat Vrijdag baat heeft bij deze (snelle) verdere uitwerking, omdat dit niet alleen houvast geeft bij het inrichten en aansturen van de werkzaamheden, maar ook in het monitoren van resultaten van deze laatste termijn van de beleidsperiode 2013-2016. Vrijdag geeft zelf aan deze verdiepingsslag ook te gaan maken.

Hieronder benoemen wij de thema's en aandachtspunten waarbij een verdiepingsslag naar onze mening van belang is.

Bereiken nieuwe doelgroepen

In het voorliggende plan worden nieuwe doelgroepen benoemd en wordt tegelijkertijd niemand uitgesloten voor deelname aan de activiteiten van Vrijdag. Het is van groot belang om op basis van een bevolkingsanalyse, een analyse van het huidige klantenbestand en inzicht in de inzet en het bereik van andere partijen in de stad (waaronder eventuele 'concurrenten') nader te onderbouwen welke doelgroepen Vrijdag wil bereiken, hoe men deze wil bereiken en welke *concrete* resultaten men wil bereiken op de middellange en lange termijn. Juist de nieuwe doelgroepen vragen om een specifieke aanpak die veel tijd en continuïteit zal vragen. Het is belangrijk vooraf te benoemen welke inzet nodig en verantwoord is.

De Kunstraad is enthousiast over de oprichting van een eigen fonds voor het bereiken van deze doelgroepen (als vervanger van bestaande kortingsregelingen) en is benieuwd naar de manier waarop dit fonds wordt ingezet voor de realisatie van specifiek doelgroepenbeleid.

Samenwerking

In het plan worden veel samenwerkingspartners genoemd. Dit betreffen zowel culturele organisaties (zoals Prins Claus Conservatorium en amateurverenigingen) als maatschappelijke organisaties. Een uitwerking wie de belangrijkste partners zijn, wat men samen gaat doen en welke resultaten dit moet opleveren ontbreekt nog. Ook ontbreekt een analyse van andere aanbieders (waaronder ZZP'ers) in de regio en de wijze waarop Vrijdag zich tot deze partijen wil gaan verhouden.

Disciplines en sectoren

De Kunstraad mist in het plan een concretisering in de verbinding tussen disciplines (beeldende kunst, muziek, theater en mogelijk dans) en tussen sectoren (amateurkunst en professionele kunsten). Vrijdag geeft aan dat hier kansen liggen, maar maakt nog onvoldoende duidelijk wat de kansen precies zijn, hoe die vormgegeven worden en waar ze toe leiden.

Presentatie

De Kunstraad is positief over het intensiveren van de presentatie-activiteiten en het optimaal benutten van de eigen podia. Vrijdag geeft aan voorkeur te hebben voor één centrale huisvesting. De Kunstraad kan zich voorstellen dat gezamenlijke huisvesting voordelen oplevert (alle medewerkers, deelnemers en bezoekers op één plek en verlaging overhead), maar ziet ook voordelen in het decentraal aanbieden van activiteiten. De inhoudelijke verdiepingsslag (inclusief cultuureducatie) is naar de mening van de Kunstraad ook hier nodig om afgewogen keuzes te maken en de ontwikkeling van de huisvestingskosten op de lange termijn te duiden en onder controle te houden.

Inzet middelen

Een inhoudelijke uitwerking van de output van Vrijdag (bereik, doelgroepenbeleid, disciplines, individueel/samen) is nodig voor een goede duiding van de begroting. Hieruit moet tevens blijken welke activiteiten met subsidie toegankelijk worden gemaakt en welke zonder. Vrijdag geeft aan de verhouding subsidie – eigen inkomsten te willen beïnvloeden, door kostenbesparingen (groepslessen muziek en online aanbod) en het genereren van meer eigen inkomsten (meer massa, flexibel aanbod en aanboren nieuwe markten). De Kunstraad is vooralsnog benieuwd naar de verdere uitwerking, de wijze waarop via prijs-markt-combinaties gestuurd gaat worden en de manier waarop eventuele extra inkomsten worden ingezet om mensen met lage inkomens te ondersteunen via het fonds.

De Kunstraad constateert verder dat de gemeente en Vrijdag niet op één lijn zitten voor wat betreft de inzet van de subsidie voor inwoners uit de stad versus omliggende gemeenten. Vrijdag geeft aan dat deze extra groep zorgt voor meer massa. Het opwerpen van een financiële drempel belemmert volgens Vrijdag het cultureel ondernemerschap van de organisatie. De gemeente stelt daarentegen dat de gemeentelijke subsidie direct gekoppeld moet worden aan de inwoners uit de stad. De Kunstraad is van mening dat met het oog op het dekken van de vaste kosten voldoende deelnemers uiteraard noodzakelijk zijn en de vraag dus relevant is of de stad in dit opzicht genoeg 'massa' biedt. Daarnaast speelt op dit punt de uniciteit van het aanbod een rol. En tenslotte zouden projectactiviteiten zich wellicht vooral of alleen op de inwoners van de stad Groningen dienen te richten.

Cultuureducatie

In het plan wordt op hoofdlijnen aangegeven hoe invulling wordt gegeven aan cultuureducatie. Een uitgewerkt plan verschijnt in september 2014. De Kunstraad constateert dat Vrijdag op een andere wijze invulling wil geven aan haar eigen rol. Actief in plaats van bemiddelend, meer uitvoerend en zichtbaar. De Kunstraad is positief over deze ontwikkeling. De vraag en de behoeften van scholen (zowel op het gebied van kunsteducatie zelf als bij taal, rekenen, aankleding, saamhorigheid e.d.) en die van andere culturele partners (als Het Houten Huis en Noord Nederlands Orkest) moeten in dit plan volgens de Kunstraad niet alleen glashelder zijn, maar ook door Vrijdag binnen een meerjarig concept van stedelijke cultuureducatie worden opgenomen.

Conclusie

De Kunstraad constateert dat er een beleidsplan ligt met ambitie. Dit plan moet in 2014 verder uitgewerkt worden zodat helder is hoe de beoogde doelen worden gerealiseerd en met welke *concrete* resultaten. De Kunstraad adviseert om medio 2015 een monitor gesprek in te plannen tussen Vrijdag en de Kunstraad. Dit gesprek is nodig om de activiteitenplannen voor 2015 en 2016 te toetsen op meetbare doelen en resultaten en kan tevens dienen als input voor het nieuwe meerjarenplan van Vrijdag voor de beleidsperiode 2017-2020.